

VERİ PAYLAŞIMININ HUKUKİ BOYUTU

Av. Arb Okşan Gülşen UZ

Açık Veri ve Teknoloji Derneği

Veri Kavramı ve Hukuki Boyutu

Açık Veri

Açık veri herhangi bir telif hakkına sahip olmayan, herkes tarafından kullanılabilen, düzenlenebilen, işlenebilen yeniden kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Açık verinin kullanımını sayesinde hem ekonomik hem de sosyal anlamda verimliliklerini artırılırken , veri ve veri paylaşımının hukuki boyutunun doğru ve yerinde regülasyonlar ile belirlenmesi de büyük önem taşımaktadır.

AÇIK VERİNİN TEMEL KRİTERLERİ

- **Erişilebilirlik:** Ücretsiz ve kısıtsız olarak, tercihen internet üzerinden her zaman ve herkes tarafından erişilebilir olması
- **Tekrar Kullanılabilirlik ve Dağıtılabilirlik:** Diğer veri setleri ile de birlikte kullanılabilirliği dahil verinin yeniden kullanım ve dağıtımına karşı kısıtının olmaması
- **Küresel Katılım:** Sadece ticari olmayan konularda kullanım veya sadece belli alanda belli amaçlarla kullanım gibi kısıtların olmaması

Verinin hem insanlar hem makinalar tarafından anlaşılabilmesi, kullanılabilmesi ve farklı kaynaklardan gelen verilerin birleştirilebilmesi için belirli teknik standartlara uygun şekilde kullanıma açılması gerekir.

AÇIK VERİ

- *Sınıflandırılmamalı*
- *Ücretlendirilmemeli*
- *Hukuki, idari veya teknik erişim kısıtı / şartı olmamalı*
- *En sade ve anlaşılır biçimi ile sunulmalı*
- *Katma değere sahip olmalı:*
  - *Şeffaflığı arttırıcı*
  - *Hesap verebilirliği güçlendirici*
  - *Ekonomik /sosyal / akademik değer taşıyan*

Hangi Veriler Açılmalı

- ▶ *Bazı veriler güvenlik, ticari gizlilik veya mahremiyet gibi sebeplerle kapalı olabilir.*
- ▶ *Ayrıca açık verinin sosyal/toplumsal, akademik, ekonomik fayda ortaya koyması beklenir.*
- ▶ *Bu yüzden hangi verilerin açılacağına (veya açılmayacağına) karar verirken bazı kriterlere dikkat etmek gerekir.*
- *Kişisel veri, mahremiyet, kurum gizliliği, kamu güvenliği, ulusal güvenlik, ticari sır içeren bilgiler açık veri kapsamında açılmamalıdır.*

Veriler Nasıl Açılmalı

- **Verinin Tespiti:** Paylaşımaya uygun, veri setleri ile başlangıç yapılmalıdır.
- **Açık Lisansın Hazırlanması:** Verinin dağıtım, paylaşım, kullanım ve yeniden kullanım prensiplerinin açıkça tarif edildiği uygun lisans uygulanmalıdır.
- **Verinin Kullanıma Açılması:** Belirlenmiş standartlara uygun olarak veri kullanıma açılmalıdır.
  - Veri ücretsiz olarak ve kolay erişilebilir bir ortamdan kullanıma açılmalıdır.
  - Veri ham ve bütün olarak kullanıma açılmalı, veya dokümantasyon sağlanmalıdır. Dokümantasyon olmadan açılan verinin etkin ve verimli kullanılamayacağı dikkate alınmalıdır.
  - Patent vb. kısıtlamalardan arındırılmalıdır.
  - Makinalar tarafından okunabilir ve insanlar tarafından anlaşılabilir standart formatlarda sunulmalıdır.

Açılan verinin içeriğinin de anlatıldığı dokümantasyon ile birlikte öncelikli olarak hedef kitlelere bu verinin açıldığına dair uygun kanallar ile duyurusu yapılmalı, merkezi açık veri kataloglarına kaydı yapılmalıdır.

AÇIK VERİ DİREKTİFİ

- ▶ Kamu sektörü bilgilerinin yeniden kullanımına ilişkin hazırlanan Açık Veri Direktifi, 20 Haziran 2019'da kabul edilmiştir. Üye Devletlerin, iç hukuklarına aktarmaları için son tarih 17 Temmuz 2021'de sona ermiş olsa da, aşağıda sıralanan Üye Devletler, 30 Eylül 2021'de gönderilen resmi bildirim mektuplarına rağmen hala tüm ulusal önlemlerini iletmemişlerdir.
- ▶ Direktifin amacı, kamu sektörü tarafından üretilen geniş ve değerli veri kaynak havuzlarının kullanıma sunulmasını sağlamak ve verilerden faydalandırmaktır.

AÇIK VERİ HUKUKU

Açık verinin ilgili olduğu hukuk alanları

- ▶ Fikri Mülkiyet Hukuku
- ▶ Ticaret Hukuku
- ▶ Tüketici Hukuku
- ▶ Rekabet Hukuku
- ▶ Bilgi Edinme Hakkında Kanun
- ▶ Siber Güvenlik
- ▶ Yapay Zeka
- ▶ Blok zincir
- ▶ KVKK

KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

Anayasa'nın 20. Maddesinde; herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu...kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceğinin yer aldığı hatırlatıldı.. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

KİŞİSEL VERİ

- ▶ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (“KVKK”) uyarınca kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir.

KİŞİSEL VERİLERİ KİŞİSEL VERİ VE ÖZEL NİTELİKLİ VERİ OLARAK AYRILMAKTADIR.

- ▶ Bu bağlamda sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri , motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları gibi fiziksel özellikleri , sosyal özellikleri gibi kişiyi ayırt edilebilebilir kılan veriler de kişisel veridir.
- ▶ Bir kişinin sağlık verileri vakıf sendika dernek üyelik bilgileri , ceza mahkumiyeti , felsefi inancı , genetik ve biyometrik verileri özel nitelikli yani hassas verilerdir.
- ▶ Her geçen gün hayatımıza daha çok giren dijital teknolojilerin sayılarının artması ile birlikte bu teknolojilerin son kullanıcılar tarafından kullanılması kişisel verilerin ne şekilde korunacağı ve paylaşılacağı konusunun önemi karşımıza çıkarmaktadır.

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

Kişisel verilerin işlenme şartları 6698 Sayılı Kanunda sayılmış olup,

- ▶ İlgili kişinin açık rızasının varlığı,
- ▶ Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- ▶ Fiili imkansızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,
- ▶ Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması
- ▶ Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,
- ▶ İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,
- ▶ Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması,
- ▶ İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

Kişisel verilerin işlenme şartları, Kanunda sayma yoluyla belirlenmiş olup, bu şartlar genişletilemez.

KİŞİSEL VERİ PAYLAŞIMI - AÇIK RIZA

- ▶ Veri sorumluları, verisini işledikleri ilgili kişileri aydınlatma yükümlülüğü altındadır.
- ▶ Veri sorumlusunun kimliği, verinin hangi amaçla ne kadar süre işleneceği, kimlere hangi amaçla aktarılacağı, kişisel verileri toplama yöntemi ve hukuki sebebi açıklayıp , işledikleri kişisel verileri paylaşp paylaşmadıklarını, paylaşıyorlar ise hangi nedenle paylaştıklarını açıklamakla yükümlüdür.
- ▶ Bazı durumlarda veri paylaşımı için ilgili kişilerin açık rızalarının da alınması gerekmektedir.

AÇIK VERİ - KİŞİSEL VERİ

- ▶ Açık veri uygulamalarındaki veri kullanımını kişisel verilerin korunması kapsamında çıkarabilmek için izlenebilecek yol ANONİMLEŞTİRME dir.
- ▶ Anonimleştirme en basit tanımı ile verilerin başka veriler ile eşleştirilse dahi hiçbir suretle kimliği belirli yada belirlenebilir bir kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale gelmesidir. Elbette bu çok kolay bir uygulama değildir hali hazırda veri işleyen veri sorumluları ellerinde bulunan datalar ile ilgili olarak anonimleştirmeyi belli yöntemlerle yapmakta iseler de başka bir data ile birleştirildiğinde yine kişinin verisine ulaşılabilir olmasını sağlamak önem taşımaktadır.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu kişisel verilerin ne şekilde anonimleştirileceğini **Kişisel Verilerin Silinmesi Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi Rehberinde** yayınlamıştır.

- ▶ Bu rehberde göre kişisel verilerin tutulduğu veri kayıt sistemindeki kayıtlara
- ▶ Uygulanan otomatik olan veya olmayan gruplama
- ▶ Maskeleyme
- ▶ Türetme
- ▶ Genelleştirme
- ▶ Rastgele hale getirme gibi yöntemler ile veriler anonim hale getirilmektedir.

Dikkatiniz İçin Teřekkürler

Av. Arb. Okşan Gülşen UZ

uz.gulsen@gmail.com